

การประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: กรณีศึกษาบ้านกง ตำบลยม
อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*

Evaluation of OTOP Community Tourism Project: A Case Study of Ban Kong,
Yom Subdistrict, Thawangpha District, Nan Province

คณภรณ์ ตาริน**

Kanaporn Tarin

6514830081@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของบ้านกง และ (2) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ โดยใช้ตัวแบบการประเมิน CIPP เป็นกรอบวิจัย แบบผสม ประกอบด้วยข้อมูลสำรวจจากประชาชนในหมู่บ้าน 278 กลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) การประเมินผลโครงการในภาพรวม มีระดับความสำเร็จมาก ในรายด้านพบว่า มีระดับความสำเร็จมากทุกด้าน โดยด้านบริบทเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยนำเข้า ในด้านบริบท โครงการมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของหมู่บ้าน การดำเนินโครงการมีความเหมาะสมทั้งสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ด้านปัจจัยนำเข้า โครงการมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ปฏิบัติได้จริง บุคลากรมีความพร้อม ได้รับการสนับสนุนและงบประมาณที่เหมาะสม เพียงพอ ด้านกระบวนการ โครงการมีการกำหนดรายละเอียดและวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายช่องทาง เช่น YouTube ไปสเตอร์ แผ่นพับ และรายการโทรทัศน์ รวมทั้งมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง ด้านผลผลิต การดำเนินโครงการ ทำให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนา รายได้และเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ทั้งการจำหน่ายสินค้าและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น รวมถึงได้รับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม (2) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ สามารถแบ่งเป็นประเด็นที่สำคัญได้ ดังนี้ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และความต่อเนื่องของโครงการ

คำสำคัญ: การประเมินผล; ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี; บ้านกง

Keyword: Evaluation; OTOP Community Tourism; Ban Kong

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: กรณีศึกษาบ้านกง ตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

**นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำ สร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมทั้งประเทศ ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก จึงถือเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศตามนโยบายรัฐบาล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาชนมีความสุข มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ.2561 รัฐบาลได้ออกนโยบายด้านการกระจายรายได้ และส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนระดับฐานราก โดยเล็งเห็นโอกาสด้านการท่องเที่ยวที่เป็นรายได้หลักสำคัญของประเทศ มาสร้างเป็นจุดขายให้กับชุมชน สอดแทรกวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นถิ่นของแต่ละชุมชน ผ่านโครงการที่มีชื่อว่า ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยมีกรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการ โดยจากกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579 เรื่องการสร้างความสามารถในการแข่งขันของตลาด โดยมุ่งเน้นพัฒนาด้านการผลิตและการบริการ ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและมีรายได้ที่ดีขึ้น และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 ยุทธศาสตร์ที่ 3 เรื่องการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ทำให้การดำเนินโครงการจะเป็นการพัฒนาบุคลากรและสินค้าชุมชนไปพร้อม ๆ กับการสร้างจุดขายด้านแหล่งท่องเที่ยว เชื่อมโยงจากแหล่งท่องเที่ยวหลักเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีจุดพักหรือทางเลือกเพิ่มเติมในการท่องเที่ยว ผลของการดำเนินโครงการจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา มีเป้าหมายหลักคือการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม วัตถุประสงค์ของโครงการคือการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยวิธีการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในชุมชน โดยนำเอาอัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการใช้จ่ายและสร้างรายได้ โดยที่คนในชุมชนไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในเมืองหลวง ไม่ต้องเข้าไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนผ่านจากยุคการผลิตสินค้า OTOP ออกจำหน่ายจากชุมชนเพียงด้านเดียว สู่การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ โดยการขายสินค้าอยู่ในชุมชนที่มาจากนักท่องเที่ยว โดยใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์แปลงเป็นรายได้ ทั้งนี้ ครอบครัวและลูกหลานยังอยู่ร่วมกัน ไม่ต้องแข่งขันนำผลิตภัณฑ์ออกไปขายนอกชุมชน เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี ชวนกันคิด ชวนกันทำ ผลิตสินค้าและบริการ รวมทั้งมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระดับชุมชนที่มีเสน่ห์ดึงดูด และมีคุณค่าเพียงพอให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนและใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ซึ่งรายได้จะกระจายอยู่กับคนในชุมชน เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561, หน้า 2-3)

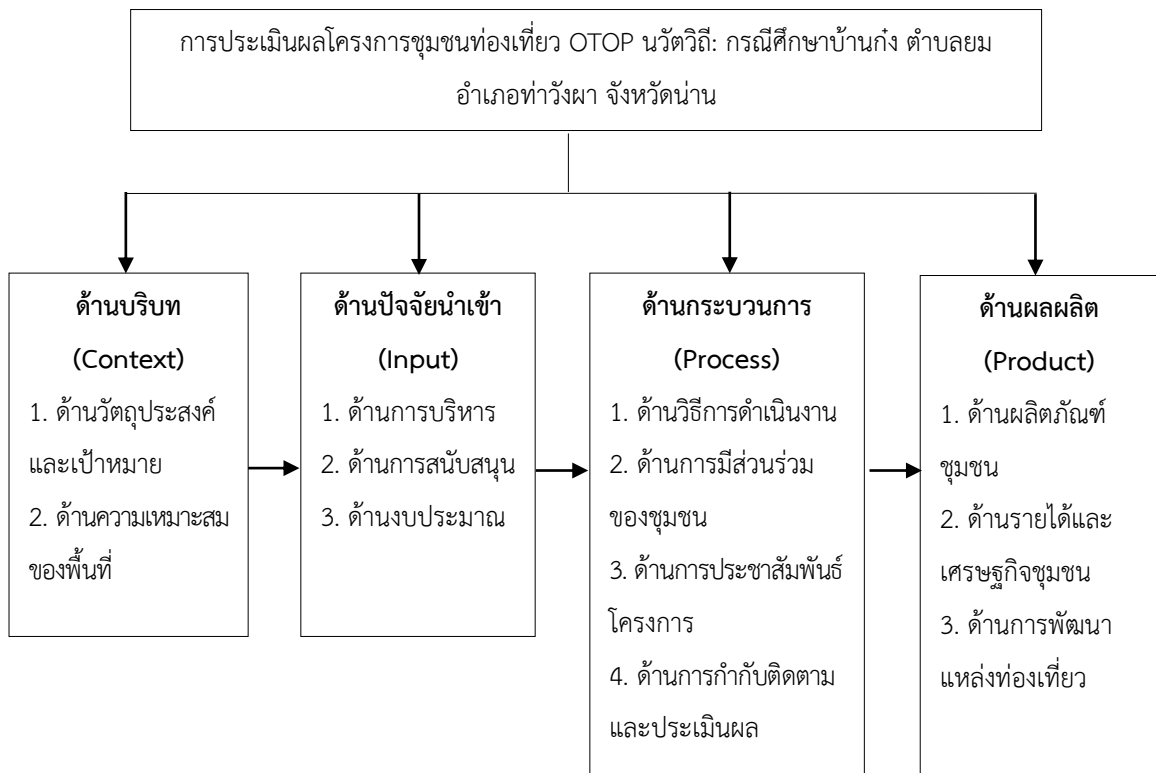
บ้านก่ง ตำบลยม อำเภอนาทอง จังหวัดนครราชสีมา เป็นหนึ่งในหมู่บ้านที่ได้รับงบประมาณตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จึงเป็นที่น่าสนใจว่าหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการนั้นได้รับการพัฒนาและมีความสำเร็จในระดับใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของบ้านก่ง รวมทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการหลังจากที่ได้ดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของบ้านก่ง
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำตัวแบบการประเมินผล CIPP Model ของ Stufflebeam (อ้างถึงใน เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2566, หน้า 47) ซึ่งจะประเมินผลด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสม (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ศึกษาการประเมินผลโครงการ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ บ้านก่ง ตำบลยม อำเภอท่าม่วง จังหวัดน่าน จำนวน 1,013 คน (กรมการปกครอง, 2566) กลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างถึงใน เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2566, หน้า 68) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 278 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 4 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้นำชุมชน คณะทำงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน

ข้อมูลส่วนบุคคลจากกลุ่มตัวอย่าง 278 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.9 มีอายุ 41-60 ปี ร้อยละ 45.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 27.3 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 29.9 และมีรายได้ต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 40.3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n=278)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	103	37.1
หญิง	175	62.9
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	14	5.0
21 - 40 ปี	83	29.9
41 - 60 ปี	127	45.7
60 ปีขึ้นไป	54	19.4
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	76	27.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	47	16.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	72	25.9
อนุปริญญา/ปวส.	31	11.2
ปริญญาตรี	40	14.4
สูงกว่าปริญญาตรี	12	4.3
อาชีพปัจจุบัน		
ข้าราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างภาครัฐ	22	7.9
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	30	10.8
เกษตรกร	83	29.9
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	75	27.0
รับจ้างทั่วไป	55	19.8
อื่นๆ	13	4.6
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	43	15.5
5,000 – 10,000 บาท	112	40.3
10,001 – 15,000 บาท	87	31.3
15,001 – 20,000 บาท	23	8.3
20,000 บาท ขึ้นไป	13	4.6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามปลายปิด (Closed – ended question) ผ่านการประเมินความแม่นยำเนื้อหา หรือ IOC โดยประเด็นคำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับกันทั่วไปในระดับที่มากกว่า 0.60 ขึ้นไป (เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2566, หน้า 115) ผลจากการประเมินค่า IOC มีค่าเฉลี่ยคะแนนชุดนี้เท่ากับ 0.97 และวิธีประเมินความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาคำนวณหาค่า Cronbach's alpha ต้องมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไปถือว่ามีความเชื่อมั่นสูงเป็นที่ยอมรับได้แบบสอบถามชุดนี้คำนวณได้เท่ากับ 0.959 แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน และรายได้ต่อเดือน แบบสอบถามเป็นลักษณะตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินผลโครงการ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต จำนวน 35 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ

ซึ่งแบบสอบถามในส่วนที่ 2 มีรูปแบบคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (อ้างถึงใน เฉลิมพล ศรีหงษ์, 2566, หน้า 63) และได้กำหนดค่าของช่วงคะแนนตามช่วงน้ำหนัก 5 ระดับ ได้แก่ 5 หมายถึง มีระดับมากที่สุด, 4 หมายถึง มีระดับมาก, 3 หมายถึง มีระดับปานกลาง, 2 หมายถึง มีระดับน้อย และ 1 หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจง เพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ดี เหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2566, หน้า 51)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล แยกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และให้ผู้ช่วยนักวิจัย ช่วยแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในหมู่บ้าน และเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2567

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และจัดบันทึกข้อมูลตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถาม เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัสข้อมูลและใช้คอมพิวเตอร์ประมวลค่าสถิติที่ต้องการการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ และในการวิเคราะห์การประเมินผลโครงการทั้ง 4 ด้านใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเกณฑ์ที่ใช้วัดระดับค่าเฉลี่ยเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด, คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก, คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง, คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย และคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 99-100)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำบทสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์ ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์และนำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

การประเมินผลภาพรวมของโครงการ ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, $SD = 0.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการและด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 3.77$, $SD = 0.73$, $\bar{X} = 3.62$, $SD = 0.78$, $\bar{X} = 3.61$, $SD = 0.77$ และ $\bar{X} = 3.52$, $SD = 0.78$ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินผลภาพรวมของโครงการ

ด้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
1. บริบท	3.77	0.73	มาก
2. ปัจจัยนำเข้า	3.52	0.78	มาก
3. กระบวนการ	3.61	0.77	มาก
4. ผลผลิต	3.62	0.78	มาก
รวม	3.63	0.77	มาก

การประเมินผลด้านบริบท

การประเมินผลโครงการด้านบริบท ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, $SD = 0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเหมาะสมของพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.83$, $SD = 0.73$ และ $\bar{X} = 3.71$, $SD = 0.74$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินผลด้านบริบท

ด้านบริบทของโครงการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมาย	3.71	0.74	มาก
1. โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของคนในหมู่บ้าน	3.83	0.73	มาก
2. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน และเหมาะสม	3.73	0.69	มาก
3. เป้าหมายของโครงการชัดเจน เหมาะสม และมีความเป็นไปได้	3.67	0.72	มาก
4. คนในหมู่บ้านรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ	3.61	0.81	มาก
ด้านความเหมาะสมของพื้นที่	3.83	0.73	มาก
1. สภาพแวดล้อมของบ้านกึ่งมีความเหมาะสม เอื้อต่อการดำเนินโครงการ	3.84	0.62	มาก
2. โครงการมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวบ้านกึ่ง	3.81	0.84	มาก
รวม	3.77	0.73	มาก

การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า

การประเมินผลโครงการด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, $SD = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุน และด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.71$, $SD = 0.74$, $\bar{X} = 3.58$, $SD = 0.78$, $\bar{X} = 3.27$, $SD = 0.82$ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า

ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
ด้านการบริหาร	3.71	0.74	มาก
1. โครงการมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ปฏิบัติได้จริง	3.61	0.77	มาก
2. ผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ	3.70	0.75	มาก
3. คณะกรรมการหมู่บ้านมีความพร้อมในการดำเนินโครงการ	3.72	0.71	มาก
4. ผู้นำชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ	3.80	0.74	มาก
ด้านการสนับสนุน	3.58	0.78	มาก
1. โครงการได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าม่วง	3.69	0.80	มาก
2. โครงการได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลยม	3.46	0.77	ปานกลาง
ด้านงบประมาณ	3.27	0.82	ปานกลาง
1. โครงการได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ เหมาะสม	3.28	0.84	ปานกลาง
2. ได้รับการจัดสรรทรัพยากร เช่น บรรจุภัณฑ์สินค้า ป้ายสถานที่ อย่างเหมาะสม	3.25	0.81	ปานกลาง
รวม	3.52	0.78	มาก

การประเมินผลด้านกระบวนการ

การประเมินผลโครงการด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, $SD = 0.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ ด้านวิธีการดำเนินงาน และด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ($\bar{X} = 3.88$, $SD = 0.72$, $\bar{X} = 3.55$, $SD = 0.83$, $\bar{X} = 3.54$, $SD = 0.79$, $\bar{X} = 3.48$, $SD = 0.75$ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การประเมินผลด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการของโครงการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
ด้านวิธีการดำเนินงาน	3.54	0.79	มาก
1. การกำหนดรายละเอียดและวิธีดำเนินโครงการอย่างชัดเจนเหมาะสม	3.50	0.83	มาก
2. การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับคนในหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมโครงการ	3.63	0.80	มาก

ด้านกระบวนการของโครงการ (ต่อ)	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
3. กระบวนการดำเนินกิจกรรมโครงการเป็นไปตามแผนการดำเนินงาน	3.50	0.75	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.88	0.72	มาก
1. เจ้าอาวาสวัดศรีมงคลมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	3.84	0.76	มาก
2. วิชาทักขิชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	3.89	0.73	มาก
3. ชาวบ้านก่งมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	3.91	0.66	มาก
ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ	3.55	0.83	มาก
1. ผ่านสื่อออนไลน์ (Facebook, website, YouTube)	3.89	0.81	มาก
2. ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/โปสเตอร์/นิตยสาร)	3.50	0.76	ปานกลาง
3. ผ่านวิทยุ โทรทัศน์	3.27	0.93	ปานกลาง
ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล	3.48	0.75	ปานกลาง
1. การกำกับ ติดตาม การดำเนินกิจกรรมโครงการ	3.51	0.74	มาก
2. การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโครงการอย่างต่อเนื่อง	3.46	0.76	ปานกลาง
รวม	3.61	0.77	มาก

การประเมินผลด้านผลผลิต

การประเมินผลโครงการด้านผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, $SD = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านรายได้และเศรษฐกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน ($\bar{X} = 3.78$, $SD = 0.76$, $\bar{X} = 3.60$, $SD = 0.75$, $\bar{X} = 3.48$, $SD = 0.83$ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การประเมินผลด้านผลผลิต

ด้านผลผลิตของโครงการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน	3.48	0.83	ปานกลาง
1. สินค้าของหมู่บ้านได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น	3.56	0.84	มาก
2. การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร	3.55	0.79	มาก
3. การแปรรูปสินค้าเกษตรมีเพิ่มมากขึ้น	3.48	0.85	ปานกลาง
4. การผลิตสินค้าที่หลากหลาย รองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว	3.41	0.85	ปานกลาง
5. ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนา ออกแบบตราสัญลักษณ์ให้มีเอกลักษณ์ของชุมชน	3.41	0.83	ปานกลาง
ด้านรายได้และเศรษฐกิจชุมชน	3.78	0.76	มาก
1. สินค้า อาหาร ของหมู่บ้านจำหน่ายได้มากขึ้น	3.79	0.77	มาก
2. ร้านค้าในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.89	0.73	มาก
3. นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น	3.92	0.80	มาก

ด้านผลผลิตของโครงการ (ต่อ)	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำเร็จ
ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.60	0.75	มาก
1. การปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดทำป้ายบอกทาง/ป้ายข้อมูลท่องเที่ยว จุดถ่ายภาพ	3.51	0.73	มาก
2. การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และอัตลักษณ์ของชุมชน	3.70	0.77	มาก
รวม	3.62	0.78	มาก

ประเด็นที่ 1 ด้านบริบท ในด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ความเหมาะสมของพื้นที่ ดำเนินโครงการ

โครงการมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของหมู่บ้าน และมีความเป็นไปได้ในการที่จะทำให้เกิดรายได้กับชุมชนโดยการดึงนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในหมู่บ้าน เพราะหมู่บ้านมีชื่อเสียงเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวอยู่แล้ว ประชาชนส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ และมองว่าเป็นโครงการที่ดีที่จะช่วยทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น

ด้านความเหมาะสมของพื้นที่ดำเนินโครงการ หมู่บ้านมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินโครงการ ชุมชนท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม รวมถึงมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียง คือ วัดศรีมงคล (กัง) เมื่อมีการดำเนินโครงการนี้ เข้ามายิ่งทำให้หมู่บ้านเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นกว่าเดิม ดังคำให้สัมภาษณ์ของกำนันตำบลยม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2567) ดังนี้ “หมู่บ้านมีวัดศรีมงคล ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชื่อดังของจังหวัด และเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทั้งในเรื่องอาหารท้องถิ่น และประเพณีดั้งเดิมของชาวบ้าน ดังนั้น บ้านกังจึงมีความเหมาะสมที่จะได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในหมู่บ้านของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของคณะทำงาน (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2567) ดังนี้ “วัดกังเป็นวัดชื่อดัง เป็นจุดมุ่งหมายของนักท่องเที่ยว มีพิพิธภัณฑ์เก็บของโบราณที่เป็นศิลปะล้านนาเปิดให้เข้าชมฟรี ในวัดมีการขายสินค้าอาหารท้องถิ่น หน่วยงานต่าง ๆ ก็ชอบมาดูงาน เช่น สมาคม อสม.เชียงใหม่”

ประเด็นที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ในด้านการบริหาร ด้านการสนับสนุนและด้านงบประมาณ

โครงการมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำหนดช่วงระยะเวลาการดำเนินการแต่ละกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน และปฏิบัติได้ ซึ่งสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าวังผาที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมเพราะเป็นคนในหมู่บ้าน จึงเข้าใจในบริบทพื้นที่เป็นอย่างดี ผู้นำชุมชนอย่างกำนันก็มีประสบการณ์การทำงานในพื้นที่มาอย่างยาวนาน คณะกรรมการหมู่บ้านก็มีความพร้อมในการดำเนินโครงการ เพราะทางสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าวังผามีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแผนงานและแนวทางของโครงการก่อนที่ ได้เริ่มดำเนินงาน หน่วยงานอื่น ๆ ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ในส่วนของงบประมาณ ได้รับงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากร เช่น บรรจุภัณฑ์สินค้า ป้ายสถานที่ อย่างเหมาะสม แต่อยากให้มีการเพิ่มงบประมาณในส่วนของการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว และงบประมาณในการดูแลสาธารณูปโภคในวัด ดังคำให้สัมภาษณ์ของกำนันตำบลยม (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2567) ดังนี้ “ชาวบ้านให้ความ

ร่วมมือดี ค่อนข้างให้ความสนใจกับกิจกรรมต่าง ๆ และคณะกรรมการหมู่บ้านก็มีความพร้อมในการดำเนินโครงการ หน่วยงานอื่นอย่างธนาคารออมสินก็ได้เข้ามาสนับสนุนในการจัดทำป้ายประวัติความเป็นมาของวัดด้วย”

ประเด็นที่ 3 ด้านกระบวนการ ในด้านวิธีการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ และด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล

โครงการมีการระบายนละเอียดและวิธีดำเนินโครงการไว้อย่างชัดเจน สามารถดูได้จากคู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี รวมทั้งสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าวังผา มีการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับคนในหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะเข้าใจในโครงการ เพราะหมู่บ้านมีการประชุมประจำเดือนทุกเดือน และได้มีการชี้แจงโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในหมู่บ้านโดยผู้นำชุมชน และกระบวนการดำเนินกิจกรรมโครงการเป็นไปตามแผนการดำเนินงาน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและชาวบ้านมีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรมที่ได้มีการจัดขึ้น รวมถึงเจ้าอาวาสวัดศรีมงคลก็ให้ความเอื้อเฟื้อสถานที่เป็นอย่างดี ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณะทำงาน (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2567) ดังนี้ “ทางวัดได้เปิดพื้นที่ให้กลุ่มวิสาหกิจในชุมชน ได้เข้ามาตั้งร้านจำหน่ายสินค้าบริเวณด้านในวัดโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2567) ดังนี้ “กลุ่มคนเฒ่าเฒ่าวัด นอกจากเราจะขายสินค้าแล้ว ยังมีการสาธิตการทำขนมพื้นบ้าน เช่น การแอนข้าวแคบ และข้าวควบ กิจกรรมจักสาน โดยกลุ่มจักสานในชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวที่สนใจได้ลองทำ”

ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการมีทั้งทางสื่อออนไลน์ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และวิทยุ โทรทัศน์ เช่นเพจ Facebook, ช่องทาง YouTube กรมพัฒนาชุมชน และช่องทาง YouTube อยู่นี่ น่าน – OTOP น่านออนไลน์ โปสเตอร์ และแผ่นพับ รายการข่าวคำ ศาสตร์ป็นสุข : ยกระดับโฮมสเตย์ “บ้านก๋ง” สู่ชุมชนท่องเที่ยว ทางช่อง MCOT HD

สำหรับการกำกับ ติดตาม และการประเมินผลกิจกรรมโครงการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าวังผา มีการติดตามการดำเนินกิจกรรม และหลังจากดำเนินกิจกรรมมีการประเมินผล พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะและความต้องการของชาวบ้าน

ประเด็นที่ 4 ด้านผลผลิตของโครงการ ในด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านรายได้และเศรษฐกิจชุมชน และด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ในด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าของหมู่บ้านได้รับการพัฒนาคุณภาพมากยิ่งขึ้น มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพสินค้า การผลิตสินค้าที่หลากหลายรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว พบว่าขาดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้านเหมือนกัน มีการอบรมให้แก่กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ ซึ่งบางส่วนก็นำไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง แต่บางส่วนก็ไม่ได้นำไปต่อยอด

ด้านรายได้และเศรษฐกิจชุมชน สินค้า อาหาร ของหมู่บ้านจำหน่ายได้มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ร้านจำหน่ายอาหารบริเวณโดยรอบสถานที่ท่องเที่ยว มีการเปิดเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล ร้านค้าของชาวบ้านในหมู่บ้านจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น โดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยว

โดยเฉพาะช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์และเทศกาลต่าง ๆ เนื่องจากวัดศรีมงคล เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชื่อดัง มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง การดำเนินโครงการนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้ ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านมากขึ้น เพราะมีการประชาสัมพันธ์ในหลาย ๆ ช่องทาง ดังคำให้สัมภาษณ์ของประชาชนในหมู่บ้าน (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2567) ดังนี้ “ร้านขายอาหาร ร้านกาแฟ รอบ ๆ วัดขายของได้เยอะขึ้น ยิ่งช่วงเทศกาลกับวันหยุดจะขายได้มาก เพราะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยอะ ผลผลิตทางการเกษตรก็ขายดี อย่างมะนาวเลมอนที่ชาวบ้านปลูกกันเอง นักท่องเที่ยวก็นิยมมาก”

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการปรับปรุงพื้นที่โดยรอบวัด การจัดทำป้ายบอกทาง ป้ายข้อมูลท่องเที่ยว มีจุดถ่ายภาพหลายจุด เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การจัดระเบียบสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความสะอาด สวยงาม การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และอัตลักษณ์ของชุมชน ร่วมกับโรงเรียนบ้านก่ง ใช้ลานช่วงวัดในการจัดแสดงศิลปวัฒนธรรม ทั้งการแสดงกลองสะบัดชัย การฟ้อน ในทุกวันหยุด เพื่ออนุรักษ์ศิลปะการแสดงของล้านนา และใช้แสดงเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ภายในวัดมีการจัดแสดงการสาธิตภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยผู้สูงอายุในชุมชน เช่น สาธิตการทำขนม อาหารพื้นบ้าน จัดแสดงให้นักท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้ลองทำ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ

ปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินโครงการ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทำให้ในช่วงนั้นชุมชนขาดรายได้ ไม่สามารถขายสินค้าได้เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยว ร้านค้าหลายร้านต้องหยุดกิจการ ในด้านสินค้าของชุมชนยังขาดความหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นสินค้าชนิดเดียวกัน และปัญหาที่ตามมาเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น ส่งผลให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความไม่สวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ

จัดการอบรมการขายสินค้าทางออนไลน์ให้กับกลุ่มผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อเพิ่มช่องทางการขาย หน่วยงานราชการควรมึงบประมาณในการต่อยอดการดำเนินโครงการเพิ่มเติม เพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินงาน เช่น การทำป้ายประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม หรือการซ่อมแซม ปรับปรุงเมื่อชำรุดเสียหาย ต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบช่วยเหลือและสนับสนุนเรื่องบรรจุภัณฑ์สินค้า และควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ปักและโฮมสเตย์ของชาวบ้านให้เป็นที่รู้จักมากกว่านี้ เพราะนักท่องเที่ยวส่วนมากมาแวะเที่ยวแล้วก็ไปพักที่อื่น ซึ่งความจริงแล้วในหมู่บ้านก็ยังมีที่พักและโฮมสเตย์อยู่หลายที่ จึงอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้เพิ่มเติม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของบ้านก่ง สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

การประเมินผลโครงการโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านก่ง ตามตัวแบบ CIPP Model โดยภาพรวม มีระดับความสำเร็จมาก โดยมีด้านบริบทของโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด กล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ มีความชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับความ

ต้องการของคนในหมู่บ้าน และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะมีความโดดเด่นด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม รวมถึงมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียง สอดคล้องกับอุกฤษฏ์ ชาวแพรงน้อย (2562) ที่ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินด้านบริบทอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนในชุมชนเห็นว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์และจะส่งผลกระทบต่อชุมชนในด้านบวก

ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า โครงการมีการบริหารงานที่ดี โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าม่วงมาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสม เข้าใจในบริบทพื้นที่เป็นอย่างดี ผู้นำชุมชนมีประสบการณ์การทำงานในพื้นที่มาอย่างยาวนาน รวมถึงมีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงแผนงานและแนวทางของโครงการก่อนที่ได้เริ่มดำเนินงาน

ด้านกระบวนการของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า โครงการมีวิธีการดำเนินงานโครงการที่ชัดเจน เหมาะสม และเป็นไปตามแผน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ มีการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายช่องทาง เช่น ช่อง YouTube โปสเตอร์ และแผ่นพับ รายการโทรทัศน์มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของอัจฉริมา บุตรชารี และกฤษฎวรรณ โฉ่วชินทร์ (2563) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ดังนี้

1) ด้านปัจจัยนำเข้า งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการจัดสรรของแต่ละหมู่บ้าน มีระยะเวลาในการดำเนินโครงการที่มีความเหมาะสม มีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกและให้ความรู้แก่คนในชุมชนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของโครงการ

2) ด้านกระบวนการ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบได้มีการให้ความรู้กับชาวบ้านในชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและพัฒนาให้การดำเนินการและผลลัพธ์ดีขึ้น

ด้านผลผลิตของโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนารายได้และเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการจำหน่ายสินค้าและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์และเทศกาลต่าง ๆ รวมถึงได้รับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามสอดคล้องกับคมสัน ดาวทอง (2564) ที่ได้ศึกษานโยบายชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไปปฏิบัติ กรณีศึกษาตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานีพบว่าผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการไม่ว่าจะเป็นด้านรายได้ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ด้านจำนวนนักท่องเที่ยวภายในชุมชน ด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการพัฒนาพบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้น

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ คือ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น ส่งผลให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ปัญหาขยะมูลฝอย ในด้านสินค้าของชุมชนยังขาดความหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นสินค้าชนิดเดียวกันต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบช่วยเหลือและสนับสนุนเรื่องบรรจุภัณฑ์

สินค้า และควรมีการอบรมในเรื่องของการขายสินค้าทางออนไลน์ให้กับกลุ่มผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อเพิ่มช่องทางการขาย หน่วยงานราชการควรมีงบประมาณในการต่อยอดการดำเนินโครงการเพิ่มเติม เพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินงานสอดคล้องอัจฉริมา บุตรชารี และกฤษฎวรรณ โสวัชรินทร์ (2563) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ข้อเสนอแนะจากงานศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนยังขาดความโดดเด่น การพัฒนาสินค้าและช่องทางจำหน่ายสินค้าภายในชุมชนค่อนข้างจำกัด นอกจากนี้ยังพบปัญหาสินค้าไม่มีความแตกต่างกัน สินค้ามีความซ้ำซ้อนกันมากทำให้การกระจายตัวของรายได้ยังไม่มากเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการสนับสนุนให้มีการผลิตบรรจุภัณฑ์ตามความต้องการของหมู่บ้านให้มีความต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบในระหว่างการดำเนินโครงการให้บรรจุภัณฑ์สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า
2. ควรมีการอบรมในเรื่องของการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการขายสินค้าทางออนไลน์ให้กับกลุ่มผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อเพิ่มช่องทางการขาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่อยากให้มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและทำให้ชุมชนมีรายได้
2. การศึกษาผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2566). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/tj7X9>
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). *คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/ZCRVk>
- คมสัน ดาวทอง. (2564). *การนำนโยบายชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไปปฏิบัติกรณีศึกษาตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลิมพล ศรีหงษ์. (2566). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัยแบบวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วิโรจน์ ก่อสกุล. (2566). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัยแบบวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.

อัจฉิมา บุตรขารี และกฤษฎวรรณ โล้วชรินทร์. (2563). *การดำเนินงานของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในพื้นที่จังหวัดสกลนคร*. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 10(1), 449-461.

อุกฤษฏ์ ชาวแพรงน้อย. (2562). *การประเมินผลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร*. วารสารบัณฑิตศึกษา, 16(75). 157-168.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คนที่ 1 กำนันตำบลยม, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567

คนที่ 2 คณะทำงาน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567

คนที่ 3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567

คนที่ 4 ประชาชนในหมู่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2567